

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

878
T50
B5

A 468236

UNIV. OF MICHIGAN

JUN 12 1914

DE
TIBULLI CODICE UPSALIENSI,
CUM RELIQUIS COMPARATO,
COMMENTATIO ACADEMICA.

SCRIPSIT
ET PERMISSU AMPL. ORD. PHILOS. UPSALIENSIS
AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE CAPESSENDOS
IN AUDITORIO IV A. D. VI CAL. IUNIAS

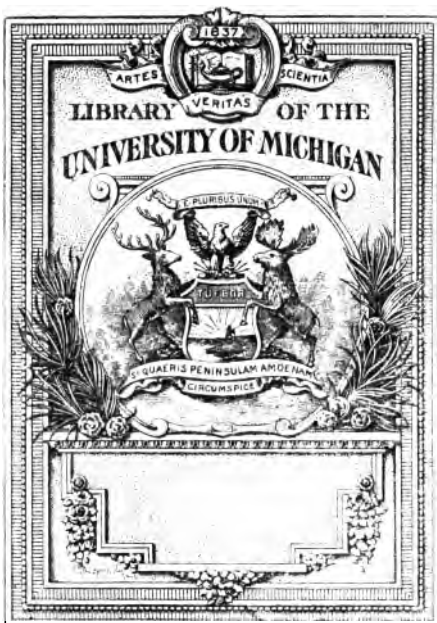
H. A. M. S.

PUBLICICE DEFENDET

IOANNES BERGMAN

PHIL. LIC. NAT. VERMEL.

UPSALIAE
TYPIS DESCRIPSIT EDV. BERLING
MDCCCLXXXIX

Argumentum.

- I. Crîsis Tibulliana breviter exponitur pag. 3.
 - II. Codex Upsaliensis describitur „ 23.
 - III. De cognatione codicis Upsaliensis disputatur . . „ 35.
- Additamenta
- I. Tabula inscriptionum „ 51.
 - II. Tabula variarum lectionum „ 55.

udia CAE
LACHMANN

ii
n-

Index siglorum.

- A** = codex Eboracensis, saec. XV.
Am = codex Ambrosianus, saec. XIV.
B = codex Parisinus, saec. XV.
C = { **c** = codex Wittianus, saec. XV.
d = codex Datanus, saec. XV.
e = codex Askewianus, saec. XV.
F = codicis Cuiaciani fragmentum, saec. IX (?).
G = codex Guelferbytanus, saec. XV.
g = eiusdem manus secunda, saec. XV.
U = codex Upsaliensis, saec. XV.
ς = codicum recentiorum signum, a BAEHBENSIO usitatum.
Fris. = excerpta Frisingensia, saec. XI.
Par. = excerpta Parisina, saec. XII—XIII.
Par. n = codex (excerptorum) Parisinus 17903, saec. XIII.
Par. p = codex Parisinus 7647, saec. XII—XIII.
c = manus correctrix (ut *ec* = corrector codicis *e*).
mg = in margine.
m 2 = manus secunda.
pr = prisca manus (ut *Apr* = codicis Eboracensis manus prisca).
r = recens manus (ut *Ar*, *Br*).
B = Albii Tibulli elegiarum libri II. Acc. Pseudotibulliana. Rec.
AEM. BAEHBENS Lipsiae, Teubner, 1878.
L = Albii Tibulli libri IV, ex rec CAB. LACHMANNI, Berolini, 1829.
M = Catulli, Tibulli, Propertii carmina ed. L. MUELLER, Lipsiae,
Teubner, 1885.¹⁾
P = adnotationes PUCCII (cfr p. 6).
Plant. = editio Plantiniana (cfr p. 5).
R = editio Regiensis (cfr p. 6).

¹⁾ Hanc editionem, ad quam collatio mea facta est, in adferendis versuum numeris sequar.

I.

Quod ex haud paucis, qui Tibulli nomen ferunt, libris manu scriptis nullus medium superat saeculum quartum decimum, vix duo ante initium quinti decimi sunt orti, amicis elegiacae, quae vocatur, Romanorum poëseos valde dolendum est. Non efficitur quidem omnino sola antiquitate auctoritas, sed illa tempora saeculi quarti et praecipue quinti decimi tradendae fideliter orationi scriptoris Latini minus opportuna fuerunt; utique poetam cultissimum et moribus eorum temporum aptissimum integrum reddituros fuisse illius aetatis homines non est sperandum, praesertim cum accedat, quod codices Tibulli plerique ex Italia oriundi sunt, ubi quot illis temporibus liber aliquis antiquus habebat lectores, tot fere interpolatores.

Atque, ut veniamus ad studia criticorum, etiamsi cum iis saeculis tum deinceps multa per se laudabilia doctorum hominum curis facta sint, quae ad carmina Tibulli, qualia ab antiquis tradita erant, emendanda spectarent, nec desint acutissime excogitata, tamen non est, quod miremur, si etiam errores frequenter commissi sunt, quamdiu codices, qualescunque erant, sine arte critica inspiciebantur.

Primus CAROLUS LACHMANN, ut in aliis, sic etiam in Tibulli elegiis emendandis certa via ac ratione ingressus, egregiam operam praestitit. Is codices, quotquot tum noti erant, inter se comparavit, eos selegit, qui veterrimam servare videbantur memoriam, eiusque apparatu critico, qui vocatur, postea diu nisi sunt viri docti, qui in Tibullo recen-

Studia C
LACHMANN

sendo sunt versati. Codices autem a LACHMANNO prae ceteris electi hi quinque erant:

- 1) *Eboracensis* (A), liber membraneus, anno 1425 exaratus, servatus olim in bibliotheca archiepiscoporum Eboracensium. Quem neque tum LACHMANNO neque nostra cuiquam aetate contigit, ut inspiceret. Non enim liquet, num usquam etiamnunc lateat¹⁾. Notus autem erat collatione NICOLAI HEINSII, ad exemplar editionis MURETI (anni 1562) facta, quam collationem, ut saeculo septimo decimo confectam, non ita accuratam fuisse, veri simillimum est.

Huic codici summam tribuit LACHMANN auctoritatem.

Neque tamen multo minoris aestimavit

- 2) *Parisinum*, reg. 7989, (B). Qui scriptus est anno 1423. Ne hunc quidem ipse inspexerat; petierat scripturas eius ex DISSENTI et HUSCHKII commentariis; locos nonnullos, ubi erat dubius, inspectione codicis ipsius a C. B. HASIO denuo facta certius cognoverat.

Tertio loco consensum ponit trium recentioris aetatis librorum (C), qui sunt:

- 3) *Wittianus* (c), cuius scripturas marginibus exemplaris Gryphiani (a. 1551) intulerat IANUS BROUKHUSIUS, qui codicem ab IOANNE DE WITT acceperat. Membraneus fuit, altera saeculi quinti decimi parte exaratus. Qui num adhuc usquam servetur, ignotum est.
- 4) *Datanus* (d), chartaceus, anno 1463²⁾ scriptus, qui pervarias manus a CAR. DATO in publicam reg. bibliothecam Berolinensem pervenit, ubi etiamnunc exstat.

1) Cfr M. praef. p. X, et M. ROTHSTEIN, De Tibulli codicibus, diss. inaug. Berol. 1880, p. 40.

2) Hoc anno *Askewianum* (pro Datano) ortum esse, in errorem inducti, scripserunt et LEONHARD (De codicibus Tibullianis, Monachii, Ackermann, 1882, p. 21) et DONCIEUX (De Tibulli amoribus, Parisiis, Levé, 1887, p. 5).

- 5) *Askewianus* (e), chartaceus, saeculo quinto decimo exeunte confectus, hodie in eadem bibliotheca servatus.

Trium horum, qui sunt o, d, e, ut in singulis nihil esse fidei aut ponderis, ita consensum (C) magni faciendum putavit LACHMANN.

Inter omnes, quorum scripturas in apparatus suum intulit, codices nullos nisi d atque e ipse inspexerat.

Quorum omnium de auctoritate ipsum audiamus LACHMANNUM: — hi sive quinque, sive potius tres libri, ut et recentes sunt et interpolati, quippe qui vel totos versus a THOMA SENECA CAMERTE¹⁾ et ab IOANNE AURISPA²⁾ fictos exhibeant, ita iis aut meliores aut antiquiores nemo annis abhinc ducentis et amplius vidit, ut, si quis vel centum libros coegerit, nullam tamen maiorem fidem ulli scripturae conciliaturus sit — —³⁾.

Neque tamen his tantum auxiliis textum constituit Tibulli. Ad singulas enim partes recensendas e fontibus codices integros dignitate etiam superantibus haurire poterat.

Inter quae primum obtinent locum lectiones e codicis perboni et pervetusti fragmento, quod olim IACOBI CUIACII⁴⁾ fuerat, in margine editionis Plantiniana (a. 1569) a SCALIGERO excerptae, de quibus quae adnotaverat HEINSIUS (in exemplari editionis Aldinae a. 1515 Perreiano), ea tantum noverat LACHMANN. Quod codicem illum CUIACII adeo truncaverat invidia temporum, ut a libri III el. 4 versu 65 de-

1) Doctus Italus, qui fuit circa a 1420.

2) Italus, magnae elegantiae atque eruditionis (1370—1459). Addi poterat IOVIANUS PONTANUS (1426—1503). De quorum omnium erroribus et studiis cfr VOIGT, Wiederbelebung des klass. Alterthums, Berlin, 1881.

3) L. praef p. V.

4) Vir Gallofrancus, cognitione literarum et iuris prudentia insignis (1522—1590).

num inciperet, ne nobis quidem minus est dolendum, quam fuit LACHMANNO.

Tum Speculi doctrinalis, quod vocatur, Vincentii Bellovacensis (qui scriptor circa a. 1250 floruit) libros quintum, sextum, septimum contulerat, ubi versus nonnulli e Tibullo desumpti inveniuntur. Quos ex anthologia quadam, non ex integro Tibulli codice excerptos esse iam LACHMANN intellexerat¹⁾. Viderat enim scripturas eius, quas notaverat SCALIGER, cuius in manus venerat vetusta huius collectionis membrana, ab HEINSIO in idem exemplar editionis Aldinae a. 1515 Perreianum, de quo supra mentio erat, transcriptas.

Negare vidimus LACHMANNUM, quemquam annis saltem ante eum ducentis melioribus, quam se ipsum, usum esse libris integris. Atque uni soli inter omnes, quorum exstat memoria, hoc contigisse credidit, FRANCISCO PUCCIO²⁾, qui e vetusto, ut ei videbatur, codice exemplar quoddam editionis Regiensis (a. 1481) anno 1502 emendavit. Quibus emendationibus, in exemplar Vicentinum (a. 1481, nunc bibliothecae Gottingensis) translatis, usus est LACHMANN. Eum autem qui transcripsit et quaedam omisisse PUCCII et sua nonnulla addidisse suspicatur. Neque ipsum PUCCIIUM puras codicis scripturas intulisse credit, sed coniecturas hic illic, sive suas, sive alienas, immiscuisse.

Haec fere sunt, quae adhibuit subsidia CAR. LACHMANN ad textum Tibulli, quantum in eo erat, constituendum. Comparaverat sibi omnia, quae eo tempore conquiri poterant, adiumenta, neque dubium est, quin opus ita perfecit, ut neminem tum melius id perfecturum fuisse suspicandum sit. In eo tantum vituperandus videtur, quod, sibi

1) Quamquam ex uno Tibullo excerptum esse hoc florilegium videtur existimavisse, cfr L, praef. p. VI.

2) FRANCISCUS PUCCIUS (Francesco Poggio Bracciolini), vir Italus, eruditissimus idemque clarissimus (1380—1459), cfr VOIGT l. c.

nimum fortasse fidens, pro certo negare ausus est, posse quemquam meliores invenire codices. Id ubi confirmavit ille, nemo per longum lustrorum ordinem librorum Tibulli manu scriptorum investigationi et perscrutationi operam videtur dedisse. Nostra demum aetate, quae omnis generis dubitationi favet, infirmata est auctoritas viri clarissimi. Nam et factus est et successit feliciter conatus meliores eruendi codices.

Necessario factum est, cum nulli nisi recentiores codices, iidemque interpolati, essent cogniti, neque meliores inveniendi spes ulla esset, ut alio verterentur doctorum studia. Praeter libros integros fragmentum CUIACII atque excerpta quaedam vetusta in crisin Tibullianam et allata esse et adferenda, iam diximus. His in auxiliis diligenter examinandis post LACHMANNI studia versati sunt qui Tibullo operam dederunt critici. Quo labore iterato id effecerunt, ut non solum ea melius cognita sint, quae dederat ille, sed etiam novum in lucem prolatum sit excerptorum genus et praestantissimum.

Studia post
LACHMANNUM
critica

Ac primum codicis Cuiaciani fragmentum hodie nobis accuratius notum est, quam erat LACHMANNO. E tenebris enim est erutum exemplar illud editionis Plantiniana¹⁾, cuius in margine, quae ei memorabiles videbantur Cuiaciani scripturas, signo CC notaverat SCALIGER. Debemus hoc studiis C. M. FRANCKENII²⁾ et EDUARDI HILLERI³⁾. Alienum fortasse non videbitur naturam atque indolem huius fragmenti pretiosissimi (F) breviter exponere. Membrana fuit vetustissima, sed, ut supra diximus, truncata. A CUIACIO

Fragmentum
Cuiacianum.

1) Cfr supra p. 5. Exstat hodieque hic liber in bibliotheca Universitatis Lugduno-Batavae.

2) Verslagen en mededeelingen der Koninklijke Akademie van wetenschappen, X, p. 33.

3) Rheinisches Museum, B. XXIX, p. 97.

acceperat eam SCALIGER. Post cuius aetatem, quae experta sit fata, nescimus.

Quas ex hoc codice excerpserat SCALIGER lectiones, eas cave credas omnia complecti, quae a textu Plantiniano discrepent. Nam ratio et mos illius aetatis philologis non is erat, ut nimis accurate codices excuterent; quae iis memoria videbantur dignissima, ea tantum selegebant. SCALIGERUM quoque hac in re ita versatum esse pro certo contendere potest, cum praesertim, lectiones nonnullas, in ed. Plant. occurrentes, quibus nihil adscripsit, ex Itolorum emendatione ortas esse, perspicuum sit¹⁾.

Ex iis autem locis, ubi, quid in Cuiaciano scriptum manserit, diserte commemoratur, satis apertum est, F esse omnium nostrorum et codicum et excerptorum longe praestantissimum. Permultae enim reperiuntur verae lectiones huius fragmenti propriae, quarum pleraeque vix ulla inveniri potuerunt coniectura. Satis erit haec afferre exempla:

F	Codd.
IV, 1,55 lotos	cyclops
70 inter geminae	termine, tergeminae
189 ante actos	accitus, accitos
3,3 praelia	pectore, pectora
9,2 iam licet	non sinet (ad similitudinem ultimi antecedentis carminis versus).

Pauca tamen, ne prorsus liberum esse ab omni interpolationis labe credamus F, videntur impedire; impedit certe versus IV, 1, 2, ubi »valeant» illud offensioni fuit librario, qui, rationem voculae *ut*, verbum terrendi sequentis, non intelligens, id quod est »nequeant» substituit.

1) ROTHSTEIN, l. c. p. 4.

Etiam de fontibus Vincentii Bellovacensis et excerptorum SCALIGERI, libro illius cognatorum, plura atque certiora hodie habemus cognita. E scidis Scaligerianis cum iam diu constaret, fuisse quandam »Tibulli excerptionem», quam adhibuisset Vincentius ad Speculum suum doctrinale componendum, investiganti EDUARDO WOELFFLINO anno 1853 contigit, ut codicem integrum horum excerptorum, seu Florilegii quod vocatur Gallici, inveniret (Cod. Parisinum 17903, Notre Dame 188¹), saeculo tertio decimo scriptum. Quo palam facto mox alterum ac multo meliorem, saeculo aut duodecimo aut ineunte tertio decimo exaratum, invenit GUSTAVUS MEYNCKE (Parisinum 7647²).

Collectos continent a docto, ut in illa aetate, viro saeculi undecimi Gallico versus et sententias e compluribus poëtis, philosophis, rerum gestarum scriptoribus. E Tibulli quoque et Lygdami³) elegiis atque e Panegyrico Messalae (non tamen e libro quarto Tibulliano) deprompti exstant versus 266. Sed hic illic vehementer mutati et reficti sunt, ut ad id quod egit editor aptiores prodirent. Is autem id videtur spectasse, ut monasteriorum et ludorum literariorum alumnis exempla praeberet orationis quam elegantissimae et sententiarum gravium atque pulchrarum, animis ad virtutem convertendis quam maxime aptarum. Neque fateri non possumus, medii aevi monacho, ad hominum mores suo modo emendandos spectanti, cur Tibulli versus interdum corrigeret, iustam causam fuisse.

Quanti aestimandum sit recuperatum Florilegium, in eo positum est, quoad distingvi certe possint loci, ubi a codicis sui scriptura recesserit excerptor. Quod si contigis-

1) Philologus (Gottingensis), vol. XXVII, p. 152.

2) Cfr Rhein. Mus., vol. XXV, p. 369, ubi plena representantur excerpta.

3) Nam librum tertium non a Tibullo scriptum esse inter omnes iam constat, cfr BAEHRENS, Tibullische Blätter, Jena, Dufft, 1876, p. 37.

set, non parvo esset emolumento crisi Tibullianae. Ita enim codicem ante oculos haberemus, licet partis tantum poëtae nostri, sed vetustiore[m] libris atque excerptis omnibus, quae quidem adhuc cognita sint, uno excepto Cuiaciano.

Quod ne contingat, multa impediunt. Primum ad infrimandam excerptorum *Par.* — quo signo inter doctos indicantur — auctoritatem aliquantum refert, ipsos Florilegii cōdices uno vel duobus saeculis recentiores esse, quam aetatem excerptoris; quamquam cognitis nunc multis, quid in eorum archetypo scriptum fuerit, gravissimo quoque loco apertum videtur esse. Tum erit semper, ubi difficillime sane diiudicetur, utrum mutata sit scriptura, an vere Tibulliana.

Quibus adductus difficultatibus in primis LUCIANUS MUELLER ¹⁾ in nullo fere numero habenda esse censet excerpta Parisina. Alii autem magnam iis auctoritatem tribuunt, quorum in numero sunt OTTO RICHTER ²⁾, ipse, quem modo nominavi, MEYNCKE ac praesertim MAXIMILIANUS ROTHSTEIN, qui, in libello academico, qui est de Tibulli codicibus, fuse de hac re disserens, excerptorem textum codicis, unde hauserat, hac fere ratione ³⁾ immutasse docet:

Aut mutavit aut omisit

- 1) Ea quae morum depravandorum esse videbantur (ex. gr. quae deorum cultum atque in primis Veneris commendabant).

Exemplum suppeditat versus II, 3, 35: pacem *Par.*
Venerem *codd.*

1) M., praef. p. VII.

2) O. RICHTER, de Vincentii Bellovacensis excerptis Tibullianis, Bonnae, diss. inaug. 1865.

3) Quam ille de hac re nimis — ut mihi videtur — fuse et tamen, ut ita dicam, abrupte protulit sententiam (p. 23—38), eam magis coartatam eandemque dilucidior[m] exponere conabor.

- 2) Quae severis metricae artis legibus non satisfaciunt (ex. gr. pentametros, qui vocantur, versus in verba trisyllaba cadentes¹⁾).

Cfr v. I, 1, 50: celi nubila ferre potest *Par.*; c. ferre potest pluuias *codd.*

- 3) Quae e sententiarum conexu soluta per se non intelligebantur, eaque, quae cum alienis in unam iuncturam erat sententiam.

Cfr v. II, 1, 89 Accedit tacitus *Par.*; Postque venit tacitus *codd.*

- 4) Quae non intellexit.

Cfr el. III, 3, unde excerpti sunt versus 11—22 omissis vv. 14 et 15.

Segregatis iis locis, ubi his rationibus aut pro certo aut veri similiter explicari potest mutatio septuaginta reliquos numerat ROTHSTEIN a textu in codicibus nostris tradito discrepantes. Quorum lectiones, omissis meris scripturae erroribus coniecturisque et dubiis quibusdam — quam lubrica sit res, videre licet — ab ipso illo, unde excerptum est Florilegium, codice oriundas esse censet.

Haec mihi non prorsus videtur probanda sententia. Constat enim, monachos medii aevi peritissimum quemque immutandorum versuum et quasi poliendorum habuisse doctissimum. Ac saepe singula verba verbis eiusdem mensurae, similisque significationis permutata sunt, Nihil prohibere mihi videtur, quo minus credamus hunc quoque Florilegii excerptorem nulla ductum ratione et causa, nisi hoc variantium verborum studio, ut versus sibi et suae aetatis hominibus elegantiores evaderent, interdum interpolasse.

1) Hoc etiam codicis Eboracensis correctori cuidam offensioni fuit. Ad versum enim II, 1, 66 — ut exemplo defungar — in margine proponitur: »pectine tela sonant.»

Exemplo utar versu I, 2, 95, ubi *circumdedit* exhibent *Par.*, sine dubio quod exquisitius illud codicum integrorum *circumterit* non aptum visum est excerptori, cum in contextu antecedenti tempora usurpata sint praeterita. Adde, quod decem interpolationes in ipso illo, unde fluxerunt *Par.*, vetusto codice commissas esse ut existimet cogitur ROTHSTEIN. Quas omnes — una fortasse excepta¹⁾ — ab excerptore profectas, si, qualem nos proposuimus, secutus esset sententiam, credere potuisset.

Quae si vera est, facile apparet excerptorum Parisinorum auctoritatem minimam esse, neque usquam ea adhibenda, nisi ubi codicum integrorum scriptura aperte falsa est et re vera meliorem sine ulla fraudis suspitione praebent Parisina.

Qualis inter Parisinorum archetypum integrum et codicum nostrorum patrem (O) intercesserit ratio, difficillimum videlicet est diiudicare. Illum huius fontem fuisse ne putemus, impedire sane videtur in primis v. I, 43.

Cum F et excerptis Frisingensibus, de quibus iamiam mentio erit, interdum contra O congruunt *Par.* Possunt autem tam pauca comparari, ut de adfinitate nihil pro certo possit affirmari.

Excerpta
Frisingensia.

Iam in editionis suae praefatione excerptorum quorundam mentionem fecerat LACHMANN, quae in codice quodam Monacensi exstare audisset, quaeque similia Vincentianis crederet. Quae postquam inspexit et ad suam recensionem partim adhibuit L. DISSEN, in primis LUCIANUS MUELLER²⁾

1) Quae est in versu I, 1, 43. Praeclare ostendit ROTHSTEIN, huius versus mutationem («uno requiescere lecto») ab excerptore ipso proficisci nullo modo potuisse, si quidem verbum quod est *uno* ad amorem Deliae spectare credamus. Sunt autem qui aliam huic verbo vim — modestiae scilicet — tribuant, minus speciosis fortasse rationibus fulti.

Cfr. ILLMANN, De Tibulli codicis Ambrosiani auctoritate, Halis, diss. inaug., 1886, p. 25.

2) M, praef. p. VIII.

atque ERNESTUS PROTZEN¹⁾) vim eorum atque auctoritatem ostenderunt.

Exstant in codice Monacensi 6292 (olim Frisingensi), saeculo undecimo exarato, ipsa sua vetustate venerabilia. Dolendum est, quod exiguum modo partem Tibulli (multo minorem quam *Par.*) continent. Versus aut plenos aut mutilos 49, et singula verba 21, e quatuor libris Tibullianis collata, numeravi.

Fide multo maiore, quam Parisina, textum servaverunt. Consilium duplex secutum esse excerptorem Frisingensium — nam hoc nomine vulgo vocantur —, quicumque hanc rem tractaverunt, consentiunt. Maiorem partem nullis nisi grammaticis rationibus ductus videtur hausisse, vocabula sectans rariora, nominaque gentium et terrarum. Selectae sunt igitur ex gr. voces *colu* (I, 3, 86) *stamina* (ib)²⁾ *pussula* (II, 3, 10), *Aquitanas* (I, 7, 3) versus I, 7, 11—12, cetera. Nonnulla etiam propter pulchritudinem solam delecta esse putant (ex. gr. vv. I, 1, 1—2, 5—6; II, 6, 21—22).

Iam diximus, Parisinis multo praecellere Frisingensia auctoritate. Nam nullum fere inest vestigium mutationis consulto admissae. Fideliter descripti sunt versus et verborum formae, nulla conexus aut sententiae ratione habita. Ita ex. gr. pleni exstant et intacti hi versus:

I, 1, 33: At vos exiguo pecori furesque lupique;

2, 19: Illa docet molli furtim derepere lecto;

39: Nam fuerit quicumque loquax is sanguine natam;
quamquam e conexu soluta vocabula illa quae sunt *At*,
Ille, *Nam* per se non intelliguntur.

Hanc excerptendi rationem interpolatorio illi mori prorsus contrariam esse apparet.

1) E. PROTZEN, De excerptis Tibullianis, diss. acad. Gryphisv., 1869.

2) Aliunde (I, 7, 2) hoc verbum desumptum esse cum MUELLERO existimemus, non necesse est.

Quae LEONHARD¹⁾ exempla interpolationis eruere conatus est, nihil mihi visa sunt probare.

Quattuor locis consulto mutasse sibi videri dicit excerptorem (I, 4, 29; 9, 45; III, 3, 22; IV, 14, 2).

Quorum primum (*fugite pro fuge te*) per se nullam probandi vim habere, apertum est. Quid enim veri similis, quam ~~mero~~ scripturae mendo hoc vitium ortum esse? Multa adferri possunt mendorum calami lapsu, ut dicunt, factorum exempla, vel consimilium, vel graviorum.

Cfr	I, 1,6	<i>meum</i>	pro	<i>meus</i>
	4,33	<i>ferior</i>	»	<i>serior</i>
	9,45	<i>confixus</i>	»	<i>confisus</i>
	II, 6,21	<i>credita ratis</i>	»	<i>credit aratis</i>
	III, 3,22	<i>gerit</i>	»	<i>regit.</i>

Neque desunt loci intacti, quorum si »sententiam peculiarem in generalem transformare»²⁾ voluisset, non minor interpolandi causa fuisset, ut versus I, 6, 33; IV, 2, 34; 14, 2, ne multos illos locos congeram, ubi particulae conexivae, quae levissima deleri potuerunt mutatione, servatae sunt, quamquam, nisi cognitis antecedentibus, sententia, quae quidem intelligi possit, non existit. Quae cum ita sint, accedatque, quod leges metricas foedissime violasset interpolator, si consulto *fugite* pro *fuge te* posuisset, non possum non mirari, et alios et nuperrime ILLMANNUM interpolatum censuisse hunc locum.

Altero loco I, 9, 45 praebent excerpta: *O miser*, (unde L. MUELLER: A miser) codd. autem *Tum miser*. Quam discrepantiam ipsius excerptoris interpolatione ortam esse, quae eo consilio commissa esset, ut sententia per se tolerabilis

1) l. c. p. 10.

2) ILLMANN, l. c. p. 19

huic versui, e conexu soluto, redderetur, etiam ROTHSTEIN¹⁾ est opinio.

Cui opinioni non parva aliorum locorum repugnat copia, ubi nihil est mutatum, quamquam per se non magis intelligi possunt quam hic versus (Cfr I, 1, 33; 2, 39, cetera.)

Tutius ILLMANN²⁾ codicem unde descripta sunt Frisingensia in hoc versu a ceterorum archetypo discrepuisse putat.

Tertio loco, III, 3, 22 *nec pro nam* facile ex compendio prave intellecto oriri potuisse monet idem³⁾, cum praesertim aptius illud primo aspectu quam hoc, videatur lectori ignaro et, quae in verbo *fortunae* (ib.) insit vis, non intelligenti.

Restat IV, 14, 2, ubi *te* pro *me* lapsu calami ortum quo minus putemus, quid impedit?

Exceptis his quattuor locis, aliisque nonnullis, quos inter omnes constat vitiosa scriptura, non interpolatione, labem traxisse, aut easdem vel bonitate pares aut meliores (ut I, 1, 25 iam modo iam possim; 2, 19 derepere) exhibent *Fris.* lectiones, quam codd. et *Par.*

Ex duobus vel tribus locis (III, 4, 66; 6, 44; IV, 1, 95), ubi cum **F** possunt comparari, elici non potest, quae inter haec ut antiquissima ita fidissima criseos Tibullianae subsidia intercedat ratio⁴⁾.

1) l. c. p. 19. Quamquam etiam a librario, qui postea excerpta descripsit, fieri potuisse hanc mutationem, censere se dicit ille.

2) l. c. p. 18.

3) l. c. p. 18.

4) Inde quod pentametrum solum III, 4, 66, citant *Fris.* hexametro (qui in codd. nostris evanuit) non praeposito, concludunt nonnulli, lacunam huius loci communem cum **O** habuisse eum codicem, qui Frisingensium fuerit fons. Qua in re mea quidem approbatione carent. Exstant enim aliis quoque locis (I, 2, 34; III, 6, 52) pentametri in Frisingensibus soli sine antecedentibus suis hexametris.

Quamquam igitur de excerptis multa certius et accuratius explorata erant, in summa tamen re usque ad annos 1876 et 1878 eodem, loco quo constiterat LACHMANN, manebat crisis. Illo autem anno emisit librum, qui »*Tibullische Blätter*»¹⁾ inscribitur, AEMILIUS BAEHRENS, elegantissimus quidem idemque audacissimus veterum poëtarum emendator, ubi cum alia ad explicandam quaestionem, quae est de conexu et auctoritate carminum Tibullianorum, pertinentia exposuit, tum de codice nuper a se reperto mentionem fecit, quem vetustate ceteros omnes superare contendit. Anno 1878 in editione Tibulli tum temporis instructa fusius hunc cum duobus aliis codicibus novis descripsit.

Quo facto crisis, quae est de textu poëtae nostri constituendo, doctos homines multum sollicitare coepit. Prorsus enim novum sibi iecisse fundamentum eversis funditus LACHMANNI rationibus videtur BAEHRENS. Quae res quomodo se habeat, iam integro animo examinabimus. Sunt codices, quos adhibuit BAEHRENS, hi tres:

- 1) *Ambrosianus* R. 26 (Am)²⁾, Mediolani servatus. Formae est quaternariae, solum repraesentans Tibullum 48 foliis, 21 linearum.

Membraneus est, in scriptura Gothica exaratus circa annum 1374, ut iam inter omnes constat. Fuit olim COLUTII SALUTATI, cancellarii illius Florentini,

1) Cfr p. 9.

2) Nos Am. eum vocabimus, quo signo ILLMANNUM quoque usum esse, inspecta ejus commentatione, invenio. A ROTHSTEINIO et aliis *Ambr.* nominatur; litera Y ad codicem Eborac. significandum utitur MAGNUS (in analibus Bursiani) et HILLER (ed. Tib.). Litera A significatur ab ipso BAEHRENSIO, quippe qui nullo prorsus in numero habeat eum qui inde a LACHMANNI temporibus hoc signo indicatus est, Eboracensem. Ut in multis aliis ita hac quoque in re doctus ille audacior est, nam eam, quae est de Eboracensis auctoritate, quaestionem nondum profligatam esse mox vidimus.

(† a. 1406) cuius nomen inscriptum habet ultima pagina. Diligenter est a BAEHRENSIO excussus.

- 2) *Vaticanus* 3270 (V), chartaceus, maximae formae, Tibullum habet 37 foliis et libellum Ovidii, qui est de amoris remediis. GUSTAVUS L. OEWE atque AUGUSTUS MAU, qui eum excusserunt, saeculo XIV exeunte potius quam ineunte XV, scriptum testantur. Et id quidem ab omnibus conceditur, maiorem esse natu quam etiam antiquissimos Lachmannianos A et B. FULVII URSINI¹⁾ (1529—1600) olim fuisse docet inscriptio. Magnam variarum adnotationum copiam, in margine congestam, habet, doctos XV saeculi Italos auctores coarguentem.
- 3) *Guelferbytanus* Ms. Aug. 82 (G), membraneus, foliorum 42 oblongorum, Tibullum et Sapphus epistolam, quam vocant, ad Phaonem continens. Excussit eum accurate primus BAEHRENS.²⁾ Scripturam longobardicam summa cura imitans, anno 1425 codicem exaravit librarius non indoctus. Vetusta hac specie adductus, archetypum Guelferbytani antiquissimum fuisse existimat BAEHRENS. Litera g significat ea, quae vir doctus — quem PONTANUM fuisse suspicatur — supra lineas et in margine aliquot decenniis post adnotavit.

Adnotationes illae PUCCII, quarum supra mentionem fecimus (p. 6), PONTANI interdum nomen prae se ferunt itaque cum G (vel g) consentiunt, ut non dubitet BAEH-

1) Cui Bibliothecario Farnesiano multas debet bibliotheca Vaticana codices (Cfr: URLICH, Geschichte der klass. Altertumswiss. [in Handbuch der klass. Altertumswiss. v. IWAN MÜLLER, Nördl. Beck, 1885]).

2) Non tamen ab eo primo adhibitus est hic codex. Iam HEYONIO notus fuerat, cfr eius ed., cfr etiam ROTHSTEIN, l. c. p. 67.

Tribus his codicibus e tenebris erutis atque in lucem prolatis novam se criseos Tibulli factitandae viam ostendisse iactat BAEHRENS. Neque in ullo eorum desunt, quae tali fa vere videantur opinioni. Multa adferri possunt exempla, quorum unum hoc gravissimum: in tribus Baehrensianis intactae exstant lacunae, quae in Lachmannianis variis modis ab Italis expletae sunt. (I, 2, 25; II, 3, 15; 77; III, 4, 64). Atque ab omnibus conceditur magno huic quaestioni fuisse emolumento inventos codices **Am V**. Qui non solum antiquiores. sed etiam insignioris fidei sunt, quam quoscumque adhuc cognovimus. Sed id quoque paene ab omnibus, BAEHRENSIO ipso et LEONHARDO, sectatore eius, exceptis, contenditur, codicem **G**, ut interpolatissimum et a docto quodam fraude confectum, prorsus esse spernendum.

[illegible]

Librum **G**, quippe qui vetustissimae sit originis, et plerisque locis contra ceteros cum Parisinis conspiraret, cum his (*Par.*) in unam iungit et illustrem familiam.

1) Cfr ea quae p. 6 dicta sunt.

Qua in re omnium fere doctorum approbatione eum carere iam docuimus ac praesertim ROTHSTEINI, qui praeclare ostendit, prorsus contrariam inter **G** et *Par.* intercedere rationem¹⁾. Si recte iudicasset de origine codicis **G** nimius eius laudator BAEHRENS, fieri non posset, ut interpolationes, quales commisit, suis rationibus ductus (cfr ea quae supra scripsi 11, 12), excerptorum Parisinorum auctor, communes haberent **G** et *Par.* Quod tamen nonnullis locis fit. Cfr I, 8, 43: *nunc G Par.* (*Par.* quia cum vv. 9—14 componebantur vv. 43—46) *tum* codd. cett.; II, 1, 29—30, in quibus versibus ubi depictos vult — ut ait in titulo supra scripto — eos qui »in sacris diebus operam dant luxuriae«, coniunctivum modum in indicativum transformavit excerptor: *celebrant pro celebrant.* Quod vitium cum **G** uno commune habet!

Tantum ergo abest, ut eius, unde haustum est Florilegium Gallicum, codicis exemplar et imago sit **G**, ut contra ex Florilegio — per multos fortasse gradus — derivatae sint nonnullae Guelferbytani scripturae²⁾.

Atque ad summam rem nihil refert, nondum liquere, quae inter vetustum illum — si fuit — PUCCII codicem et hunc **G** intercedat ratio³⁾.

Quam prae se fert speciem antiquitatis **G**, ea librarii fraude facilius explicatur, quam alia qualicumque ratione⁴⁾.

Quas contra ceteros exhibet bonas lectiones — et eae non desunt —, a docto librario omnes coniectae esse possunt⁵⁾.

Intervalla lacunarum locis relictis, lacunas librario cognititas fuisse, docent. Quid igitur impedit, quo minus versus

1) l. c. p. 69 ss

2) l. c. p. 77. Quod etiam in alios rec. aetatis codd. cadere docet L. MUELLER (M, praef. p. XI) dubitante BAEHRENSIO (B., proleg. p. IX).

3) ROTHSTEIN, l. c. p. 79—82.

4) Cfr l. c. p. 68, 107. Ne apud BAEHRENSIUM quidem ipsum desunt, quae huic opinioni faveant (B., prol. p. 17).

5) ROTHSTEIN, l. c. p. 84.

quoque ficticios, quos habent ex. gr. eiusdem aetatis libri **A** et **B**, cognitos cum habuisse credamus, in textum tamen non recepisse¹⁾.

Adde, quod iam ostendit nova Guelferbytani collatio²⁾, BAEHRENSIUM multis locis primae libri **G** manui falso attribuisse, quae inculcavit **g**.

Guelferbytano igitur si non ad nihilum, at certe in commune cum ceteris pretium, redacto, quem inter **G** et codd. recentiores multis locis deprehenderimus consensum melius explicare poterimus, quam BAEHRENS, qui illum ab horum scriptoribus vel correctoribus partim adhibitum esse non dubitat pro certo adfirmare.

De codicibus
Am. V.

Codices **Am** et **V** ad unam eandemque pertinere familiam, de iisque omnes Lachmannianos esse derivatos, contenderat BAEHRENS. Atque tantum in illa quidem re ei assentiuntur critici, quantum in hac ab eo dissentiunt. Codicem **B** ad familiam **Am V** pertinere nemo negat. Apparet, **B**, ut recentiore, ita multo deteriore esse quam **V**, ne **Am** in comparationem vocemus. Quam ob rem ex apparatu critico semovendum **B** — praesertim cum vix ullam praebeat scripturam, quae non melior aut in **Am**. aut in **V** exstet iam alii ante me censuerunt³⁾. Codices autem **A** et **C** neque ex **Am** neque e **V** ortos esse monet etiam LEONHARD, qui unus fere in summa re cum BAEHRENSIO consentit. Et alii multi idem ostenderunt.

Nihil ad confirmandam suam opinionem proferre potuit BAEHRENS, nisi lacunas illas ab **Am** et **V** intactas esse, suppletas a ceteris. Quod quidem hic paulo maiorem habet probandi vim, quam in libro **G** aestimando. Nam ut fraude omiserint

1) l. c. Cfr etiam H. MAGNUS, Die Literatur zu Catull. u. Tibull. 1877—1886 (in BURSIIANI annalibus, 1888 sect. 9—10).

2) ab AUG. LOEWE facta, cfr G. GOETZ, Rhein. Mus. 37, 141 seq.

3) Cfr H. MAGNUS, l. c.

supplementa codicum **Am** et **V** librarii, fieri vix potest, cum ex omni re appareat, utrumque prorsus nescium atque in-doctum fuisse¹⁾. Possunt autem plura facta esse communis librorum **Am** et **V** archetypi apographa, quod nuper monuisse video H. MAGNUM²⁾; id ne BAEHRENS quidem ipse negare potuit³⁾.

Quae cum ita se habeant, non esse, cur a rationibus criticis LACHMANNI multum recedamus, longe plurimorum est sententia. Ita igitur crisin instituendam esse censent, ut tribus illis utamur codicum familiis, **ABC**, alterius autem exemplar **B** abiciamus, cum meliores eiusdem familiae libri **Am** et **V** opera BAEHRENSII nobis nunc suppetant.

Quamquam rem ita se habere, mea quoque est sententia, monitum tamen velim, apparatus, quem constituit LACHMANN, multo magis vitiosum esse, quam BAEHRENSIANUM. Ille enim — ut tria animadvertam — primum titulos et inscriptiones singularum elegiarum, quae ad examinandos codices multum valent, plane omisit; deinde, quomodo in libris scripta exstarent verba et singulae literae, non significavit, denique quae protulit, accurate omnia proferre non potuit.

Cuius rei exempla facile est adferre. Esse, ubi pro codicis **A** scripturis ea, quae exhibet editio Mureti, solo confisus HEINSII silentio, in apparatus receperit (cfr I, 2, 3; II, 1, 89; II, 5, 11, cet.), iam monuit ROTHSTEIN⁴⁾. Qua re efficitur, ut minorem habeat fidem testimonium huius libri.

Tum in excutiendis codicibus **d** atque **e** minus diligenter videtur esse versatus. Exstat apud CHR. BACHIUM⁵⁾

1) ILLMANN, l. c. p. 10 ss.

2) l. c.

3) B, proleg. p. VIII.

4) l. c. p. 39. 40.

5) Albii Tibulli carmina, textu ad codd. mss. et editiones recognito insigniori lectionis varietate notis indicibusque adiectis ed. ERN. CAR. CHR. BACH. Lipsiae, Hahn, MDCCCXIX.

collatio accuratissima »quattuor librorum Berolinensium», quorum duos (numeris 1, 3 apud BACHIUM significatos) eosdem esse atque LACHMANNI d atque e quovis pignore confirmare possum. Carmina I, II (primi libri) ex. gr. qui examinauerint, et Lachmanniano et Bachiano usi apparatu, quinque deprehendent varias codicis d scripturas, in hoc adnotatas, non adnotatas in illo :

2, 49—50 lubet — 2, 61 thedis — 63 totus ut — 70
Insidiat consp. equo cet. — 72 insolito —

et octo libri e varietates, a LACHMANNO ommissas :

1, 6 mens — 14 deū — 36 nocte — 63 Phoebo ferro
— 2, 59 si dixit — 61 thedis — 95 arcta.

Iam, cum ad finem huius capitis pervenerimus, si quis, quid in crisi Tibulliana hoc potissimum tempore faciendum sit, quaerat, respondebimus, primum diligentius cognoscendas librorum **A** et **C** familias, deinde excerptorum codices eruendos, nam quae est de his quaestio nondum ad finem videtur perducta — codices denique recentiores exigendos, quippe qui non modo ad textus historiam illustrandam, sed etiam — in tanta veterum membranarum penuria — ad textum constituendum non minimo esse possint emolumento.

Quod mihi licuit, id facere conatus sum. Examinatus a me codex Tibulli Upsaliensis iam describetur.

II.

Servatur inter codices Latinos manu scriptos in bibliotheca universitatis Upsaliensis liber miscellaneus, numero 32 signatus, in quo cum alia varii argumenti scripta, tum exstant carmina, quae nomen Tibulli prae se ferunt, et libellus Bucolicorum Vergilii ¹⁾).

De codice
Upsaliensi in
universum
disputatur.

Quem codicem cum reliqua supellectile libraria JOANNIS SCHEFFERI anno 1719 emptum esse, in fronte est notatum. Numerum 16, qui, primo in folio olim inscriptus, nunc deletus est, ad hanc collectionem Schefferianam spectare docent tabulae expensorum bibliothecae, anno, quem supra nominavimus, confectae.

Chartaceus est, formae octonariae, foliorum 93, 17,1 cm. longorum, lat. 12,1 cm. Constat ex novem quaternionibus ¹⁾), quorum quatuor dena habent folia, quinta novem — recisum enim est septimum — sexta octo folia, septima octavaque duodena, dena denique nona.

Ligneum habet involucrum, corio ex parte conglutinatum. Constringi possunt fibula aënea binae involucris partes.

Continet liber U — hoc enim nomine mihi liceat uti — una certe haec manu scripta:

- 1) Carmina Tibulli eiusdemque epitaphium quod vocatur. Folia haec complent 51.
- 2) »Litera transmissa per quandam dominam suo amasio». Incipit: »Quamuis satis mihi perspicuum sit meas literas abs te spretas fieri cet.» Fol. compl. 2.

1) Cum diu et multorum doctorum libros et bibliothecarum catalogos pervolvens quaesivissem, num quis alius extaret codex, qui Bucolica Tibullo adiecta haberet. unum inveni, cuius mentio fit in catal. Codd. mss. Bibliothecae Bodleianae parte III (Oxonii 1854) p. 163: N:ro 126 inter cōdices Lat. class. est signatus, chartaceus. saec. XV scriptus, 92 foliorum.

Post has literas subscriptum est atramento paulo pallidiore, sed simili ductu calami:

»anno d:ni M^o CCCC^o LXIIJ
ante festum michahelium».

- 3) »Uerba quae proficiscenti in castra filio suo rex A habuit». Incipit: »XVI Kalendas iunias. Cum ex uico uulgo casale principis appellato prouincie campanie rex puteolos uersus moueret cet.» Fol. compl. 2.
- 4) Vergilii Bucolica. Fol. compl. 29.

Subscriptum est:

»explicit liber bucolicorum
anno M^o CCCC^o LXIIJ ante festum
palmarum».

- 5) Adnotationes aliquot argumenti mythologici.

Incipiunt:

»Ceres dea frugum
Nereides dee maris
Nereus deus maris, cet».

Quae haec exaravit manus, U¹ eam vocabimus. Pallidiore atramento et scriptura minus nitida, ab altera fortasse manu (U²) variis locis inserta sunt proverbia et versus, quorum plurimi e libris Metamorphoseon Ovidii deprompti sunt. Saepe singulares habent titulos (»De fama et eius habitatione», »Verba poliphemi», cet.). Plerisque locis versus ex Ouidio hausti esse significantur, ut

o^o li^o XII = Ovidius libro XII (Metamorphoseon).

Cum ad comparandos codices Tibulli fortasse non sit inutile, locos Ovidianos in cod. U excerptos enumerabo: Ov. Met. V, 626—9; VI, 465—6; VIII, 779—99; X, 519, 21, X, 544; XI, 592—; XII, 39—63; XIII, 845—52, XIII, 788—806, XIV, 33—39; XV, 418—19.

Foliis 87, 88 haec e libro Sallustii, qui est de bello Iugurthino, desumpta inveniuntur:

sal Liugū. Quippe humane res ita se habent in victoria vel ignavis licet gloriari. aduerse res et bonos detrectant. (Sall. Iug. 65, 3).

Sed de studiis et omnibus civitatis moribus si sigillatim aut pro magnitudine parem disserere tempus quam res maturius me deseret (ib. c. 42).

Varii praeteréa versus et proverbia ab U² hic illic inserta sunt, quae longum est enumerare. De iis quae in folio primo exstant fusius infra disseretur.

De *aetate* codicis nihil restat dubitationis. Duobus iam locis inscriptum vidimus, quo tempore sua exaravevit U¹. In ultimo folio haec inest ab U² facta notatio:

De aet
codicis

Intraui experij
carpentarij die lune
proxima ante festum
marie magnifice (vel magne?) anno
M.CCCC.LXXIJ^o loua

quae verba post quaternionum conglutinationem inserta esse docent ultimae literae in membrana conglutinatoria scriptae.

Neque de *patria* diu erat quaerendum. Ne ad folium quidem 80 confugere opus erat, ubi inter glossemata et adnotationes varias ad Bucolicorum textum pertinentes eadem atque cetera manu scriptumprehenditur:

De pati
codicis

Lied und Leit ist anfang
Es . . . kurtz oder lang

quibus verbis, scriptorem saltem glossematum Germanum fuisse, satis apparet. Neque e more scribendi aut orthographicis rationibus coniecturam facere necesse erat, quod si fecissem, idem consecutus essem. Nam — ut exemplo defungar — saepissimo *u* pro *f* usurpatur (*uictilibus, uerre, ualernum, uesti* pro *fictilibus, ferre, Falernum, festi* cet.), quem usum inde ortum esse contendo, quod literas *v* et *f* consimili modo pronuntiant Germani.

Sed erat supervacaneum subtilius de hac re quaerere.
Nam primo iam folio nomen exstat

Jacobus merswin de argentina

quod sine dubio eius est, qui librum exscripsit, quippe quod eodem atramento eodemque calami ductu confectum sit, quo textus Tibulli et Vergilii. Interiore involucri lignei parte incisae exstant literae I III, quae eundem vide, ne significant hominem.

Argentina idem valet atque Argentoratum¹⁾. Huc quum accedat, quod IOANNES SCHEFFER, qui librum possedit, Argentoratensis erat, non est, cur dubitemus, quin codex Argentorati sit exaratus.

librario. Confirmant haec opinionem quae *de librarii gente ac nomine* investigavi. Perscrutanti mihi libros, qui de rebus Argentoratensium commemorant, nomen illud, quod est MERSWIN, nonnullis locis obvenit.

Erat Argentorati saeculo quarto decimo vir pius, idemque doctus, nomine RULMAN MERSWIN, amicus TAULERI illius et NICOLAI BASILEENSIS. Ab eo compositus est circa a. 1352 liber, qui inscribitur: »Das Büchlin von den nün Vellsen«. Idem monasterii, cui Insulae Viridir erat nomen, conditor fertur²⁾.

Intra annos 1362—1491 eques quidam, nomine KUNTZ MERSWIN inter senatores rei publicae Argentinae fuisse reperio. Anno 1468 idem fortasse vir — eodem certe nomine erat — »scriba iudicii saecularis« appellatur³⁾ MERSWINORUM

1) Cfr, quod saepe dicitur: »res publica Argentina« = civitas Argentoratensium.

2) RATHGEBER, Die handschriftlichen Schätze der früheren Strassburger Stadtbibliothek, Gütersloh, Bertelsmann, 1876, p. 41, 42, 44.

3) C. SCHMIDT, Zur Geschichte der ältesten Bibliotheken und der ersten Buchdrucker zu Strassburg. Strassb., Bull, 1882, p. 159.

igitur gentem Argentorati saeculis XIV et XV fuisse, pro certo contendere potest. Quis autem fuerit hic JACOBUS, nusquam ut invenirem, quamquam multa perscrutatus sum mihi contigit.

Primi folii in pagina priore eadem, qua nomen JACOBI, manu exarata exstat palinodia, quae vocatur, haec:

»De papa pio

Laus tua non tua fraus uirtus non copia rerum

Scandere te fecit hoc decus eximium

Conditio tua sit stabilis nec tempore paruo

Viueret te faciat hic deus omnipotens».

Quos versus si a fine legere coeperis, tantis maledictis, quantis, si iusto ordine legeris, laudibus, Pium¹⁾ pontificem adfici videbis.

Ceterum versibus variis, tempore, ut videtur, paulo recentiore negligenter scriptis, conferta est eadem pagina, quorum hos afferam

Fforcior est uincta virtus sese resoluta

Fforcior vnita

Quolibet hora brevis distendi longa videtur

Est modus in rebus sunt certi denique fines

Quos ultra citraque nequit consistere rectum²⁾

acum corda

Curauit cornu neruo que sagittam impulit.

In scriptura Gothica confectus est codex noster, characterum literarum minore, non multum diverso ab eo qui hodie in libris impressis maxime usurpatur. Literarum formae nitide et diligenter ductae non minimam librarii cu-

1) Sine dubio ad Pium II, qui hoc tempore pontifex erat (1458—1464) spectant hi versus. Constat, in hunc pontificem et alios carminibus famosis saevisse, et in primis FRANCISCUM PHILELPHUM, qui adeo progressus sit, ut »Gratulationem de morte Pii II» publici iuris fecerit.

2) Hor. Sat. I, 1, 106—7.

ram aperiunt. Cui diligentiae parum convenit incuria, quae saepe metrum et sententiam tractavit.

e textu
ulliano.

Iam de universo codice satis mihi dixisse videor. Ad eam partem quae Tibullum continet accuratius describendam transeo.

Quae pars folia complet 51, quorum unaquaeque 20 versus habet pagina.

Pentametri longius a margine distant, quam hexametri.

Singulorum versuum literae initiales maiores sunt, lineis transversis a rubricatore ornatae. Rubrica sola sine atramento exarata est initialis elegiae cuiusque litera, inscriptiones titulique. Quibusdam locis etiam in margine lineae inveniuntur rubrae, ad perpendicularum exactae, ubi pulchrum vel memorabile aliquid visum est rubricatori. Qui idem atque librarius videtur fuisse.

librario
docto et
curioso.

Indoctus fuit librarius, quod ad auctoritatem libri augendam nonnihil valet.

Metrum versuum non curans scribere potuit ex. gr.

I, 1,41 composuitque imo (in clausula pentametri)

47 aut gelidus hibernus

8,57 ut levis agatur (cum **Am**)

II, 4,1 dominamque video paratam

III, 5,29 Etque uobis (**Am**: Atque nobis, cet At nobis)

Contra leges grammaticas saepius foede peccavit, ut

I, 3,85 pleno — colo (pro plena — colu)

Neque sensus ullam habuit rationem. Ita ex. gr.

I, 1,58 *signis* scriptum est pro *segnis*,

2,25 tota uagor *annuus* urbe,

3,12 Rettulit *et trinis*

II, 1,74 *limem* pro *limen* (cum **Am**),

ne ex monstrosis exempla congeram titulis, ubi non puduit nitide et eleganter exarare:

I. 8 Ad messalam conqueritur quod apud uaccas(!) (pro Phaeacas¹⁾) egrotet.

III, 2 . . . in huiusmodi nomine ligdami, cetera.

In orthographia easdem fere rationes atque liber **Am**, cum quo maiore ex parte **V** facit, secutus est **U**, quoad licuit mihi comparare. A consuetudine scribendi quae in codice **G** usurpatur nonnihil discrepat. Cum libris LACHMANNI comparatio fieri non potuit, cum rem orthographicam in suo apparatu ille nimis neglexerit.

De re orthographica.

Exsulant diphtongi. Semper *e* pro *ae*³⁾ atque *oe* occurrit (Neera, Phebus). In vocabulis litera *i* exeuntibus saepius *j* scibitur (amarj). *u* litera et vocali et consonanti inservit. Raro *v* scribitur. neque usquam, nisi ubi prima est verbi cuiusdam litera (vna, vnda, venus, saepius tamen una, unda, uenus)²⁾. *Y* vocalis rara (Yxion). Pro *Y* usus est librarius litera *i* (phrigius, sibilla, olympus).

H frequentatur (habundat, hechate). Semper *thorus*, sed nunc *thus*, nunc *tus*. Interdum *h* abest a verbis, in quibus alias constanter occurrit (ortus, oratius pro hortus, Horatius). *C* consonans pro *t* usurpatur, ubicunque vocalis *i*, alia vocali adhaesa, sequitur (diuicie). *Ch* pro *h* interdum occurrit (*michi*, *nichil*). Literam *N* initialem nonnumquam difficile est ab *H* distinguere, cum praesertim linea rubricatoris transversa confundantur. Inter *m* et *n* plerumque *p* adhibetur (sompnus, calumpnia), non tamen semper. Litera *r* linea longa, ad perpendiculum exacta, semper est perforata. *S* in fine tum *s* tum *f* scribitur.

Litarum adsimulatio frequens (affirmare, assiduus). Duplices interdum literae pro simplicibus positae sunt (fortis, oceani [ita **Am**], affrica [ita **Am**], dii [ita **Am**]. subccu-

1) Cfr supra p. 26 (de Germanismo — ut ita dicam — scripturae).

2) Ab **U**² saepius adhibetur litera *v*.

buisse) et pro duplicibus simplices (solercia, solicitus, vilosus). Ne tamen sibi constare credas librarii morem: *Messala* saepius scribitur; non abest forma *Messallae*. *Bachus* semper (cum **Am V**); duobus locis *Bacchus*.

Que a suo verbo separatur, seiunguntur a suis etiam alia, ex. gr. *-ue*, *-nam*.

Propter compendiorum multitudinem et varietatem non sine difficultate fuit lectio codicis.

De interpunctis

Rara occurrunt interpuncta. Neque magna est eorum varietas. Haec sunt: ? | . :

Quorum primum (?) post haec verba invenitur:

I, 2, 59 credam — 76 Prodest — 4, 3 solercia.

Alterum (|) post haec:

I, 8, 15 placet — 9, 12 cinerem — 15 facies — 21 caput — 75 puer — 79 flebis — 10, 47 uites.

Punctum (.) in clausulis semper carminum, in pentametrorum clausulis non nisi his exstat locis:

I, 2, 40; 3, 56—66; 4, 38; III, 1, 8, 12, 16—26; 2, 2—28; 3, 2—30; 4, 12—26; 5, 6, 7 per totas el. IV, 1, 6, 14, 36, 37, 38, 39, 49, 56, 58, 153; 3, 6—14, 20, 22; 4, 8, 14, 20, 22; 5, 8, 10, 12, 18; 6, 10, 12, 14; 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 per totas el.

Praeterea post haec verba positum est¹⁾:

I, 1, 10 Prebeat — 16 Spicea — 40 Pocula — 64 Vincita — 72 Dicere — 2, 12 Ignoscas — 46 Elicit — 66 predas — 68 Ponat — 72 Iungere — 3, 12 Rettulit — 43 habuit — 50 Nunc mare. nunc leti. mille repente uie — 70 Seuit — 4, 7 Sic ego — 26 Affirmes — 34 Merentem — 36 Forme — 75 Consultant — 82 artes — 5, 6 Magnificum — 7 Parce tamen — 34 Huic paret — 60 Desere — 68 Ianua — 74 Solus — 6, 16 seruato — 20 Ne trahat — 38 Verbera — 57 tibi — 8, 44 Dissimulet — 9, 22 Corpus — 10, 60 Verberat.

II, 3, 32 Fabula sit. mavult. quam sine amore deus — 5, 8 Sepositam — 24 Menia — 88 continet — 112 potest.

III, 1, 29 Auferat.

IV, 1, 10 Hicarius — 42 prona — sedet — 4, 18 cogitat — 5, 4 Seruicium — 6, 10 Seruire — 7, 9 iuvat.

1) Velim notes saepissime in caesuris primariis positum esse.

Usitatissimum omnium est signum, quod colon vocatur (:), post haec exstans verba:

I, 1, 31 pigeat — 24 messes — 34 Parcite — 43 satis: satis — 57 delia — 66 Lumina — 67 meos — 77 opes — 2, 4 infelix — 16 Audendum est — 23 omnes — 25 b sinit — 64 Orabam — 98 mens mea — 3, 13 reditus — 23 delia — 45 quercus — 77 illic — 83 maneat — 4, 4 nitet — 11 angustis — 13 cepit — 16 Tedia — 27 eris — 63 coma — 5, 5 torque — 9 Ille ego — defessa — 22 Area — 49 dapes — 61 tibi — 6, 11 causas — 30 Iussit amor — 31 Ille ego sum — 33 opus — 51 Parcite — 54 Sanguis — 68 crines — 69 laudare — 84 infidis — 7, 50 Concelebra — 8, 4 euentus — 25 nocet — 32 Ora — 38 Oscula — 50 In ueteres — 63 promittit — subito — 9, 11 puer — 37 flebas — 60 Pocula — 10, 2 Quam ferus — 7 auri — 12 Arma — 13 iam — 35 culta — II, 1, 9 deo — 42 Seruicium — 3, 27 est — 31 ille est — 68 alat — 78 laxam — 4, 3 datur — 5 merui — remoue — 18 compleuit — 38 Fecit — 5, 106 Phebe.

III, 2, 3 fuit — 3, 29 iuuant — 4, 63 poterit.

IV, 1, 6 dictis — 7 satis — 9 Tulit — 14 celestis patuit necca (sic) — 47 Sit placanda — 50 quamuis — 59 lestrigonas — 60 gelidos — 87 sit — 103 duplicem — 111 uetus — 166 nostro — 2, 3 ignoscet — caueto — 15 digna est — 4, 20 corpore — 22 tibi — 5, 7 amor — 6, 6 occulte — 7 faue — 7, 6 Dicitur — 10 Tedet — 13, 11 requies, — 12 insolito — 24 iniustos.

Ut rara occurrunt interpuncta, ita in margine frequentior est usus signorum variorum tum atramento solo factorum, tum rubro colore distinctorum.

De ceteris
signis.

Quorum duplex videtur fuisse ratio. Alia enim ad significandas transpositiones vel menda scripturae corrigenda spectant, monstrant locos pulchritudine memorabiles alia.

Versibus I, 4, 73 — 5, 4 folium 9 b errore complevit librarius, vv. 4, 53—72 autem folii consequentis primam paginam. Ita fere erratum est II, 6, ubi versus 34—53 fol. 32 b vv. 14—33 fol. 33 a complent. Signis rubricatis librarius errorem et hic et illic correxit.

Non sine utilitate haec sunt exempla ad confirmandam eorum opinionem, qui transpositos esse versus etiam in vetustissimis libris suspicati sunt.

Versus II, 1, 21, initio omissus, postea a librario ipso in margine insertus est.

Versus I, 2, 49; II, 6, 14 paullo supra lineas exarati exstant ita, ut prona sit suspicio, etiam hos initio omissos esse.

Versus I, 10, 45—46 a quibus incipit fol. 21 b in initio sequentis paginae (post v. 64) iterum exarati, deinde deleti sunt. Etiam versum IV, 3, 1, priori carmini primum appositum, postea deleuit librarius. Correxerit idem versuum I, 6, 75—8 ordinem, primo turbatum ita, ut haec existeret series 75, 77, 76, 79, 80, 78.

Carmen libri quarti octavum antecedit septimum, quem ordinem nullum alium codicem exhibere vidi neque Lachmannianum, neque Baehrensianum neque inter Bachianos ullum.

In carmine IV, 12 collocando cum libris **Am V** et **BC** facit **U**.

Post vv. II, 5, 38 et III, 6, 32 novas (cum omnibus libris) orditur **U** elegias.

Priapea, ut in ceteris — excepto **F** —, ita in **U** desunt.

Epigramma Domitii Marsi (»Te quoque Vergilio« cet.) »epitaphium tibulli« vocat **U** (ita etiam **Am V**; in **G** deest).

Rarae exstant varietates lectionum, correctiones, explanationes, tum in margine, tum inter versus notatae. Quas omnes ab **U**¹ scripta esse veri simillimum est, ne dicam certum. Aperte ea quorum maior est scriptura primam testantur manum. Quorum minor est forma et character, ea iam diu ab altera manu confecta esse credebam, cum insigne inveni testimonium, rem contra se habere. In versu

I, 10, 63 haec exstant : Sit lacrimis ^{uel nocuisse} mouisse — unde

non dubie colligitur a librario ipso variam illam lectionem insertam esse. quippe qui initio eam in contextum inferre in animo habuerit.

Adnotationes, cum tam rarae sint, non alienum duxi universas enumerare:

1) *Varietates scripturae*, inter versus notatae, (quibus semper praefixa est vocula *uel*:)

a) *character e literarum minore*

uel ueneri [Reg.]	uel deuotum	uel mala nostra
I, 5, 16 trucie	41 distedens	69 mea furta
uel timeto [A]	uel ante ipsas excubat [e]	
ib. caueto	74 Solus et ipsas exerat ipse fores	
uel probarem ¹⁾	uel scisso	uel or [ABcd]
6, 25 parebam	40 effuso	71 ducaque
uel lis ¹⁾	uel malefacta	v. simus
capillos	85 maledicta	86 simus
uel euinctos [G Vm 2]	uel aereo (ς)	uel inuisos
7, 6 eūtes	15 ethereo	8, 8 ingratos
uel falli	uel firma	uel uelle
55 uinci	76 dura	9, 6 uestra
22 sera		
uel ministro ¹⁾	uel Tunc	uel rustica [B c e Am V G]
25 magistro	31 Nec	10, 26 mistica
uel si	uel nocuisse	
43 sim	63 mouisse	
uel extruet ¹⁾	uel arte [A G]	thorinte [chorinte C]
II, 1, 24 exarat ante		2, 9 chornute
uel ipsum	uel aquam ¹⁾	uel foccs in altaria
12 ipsos	4, 42 opem	5, 22 deos

b) *character e eodem, quo contextus:*

ad. v. II, 5, 116 geret uel feret

» IV, 1, 123 (Splendidior liquidis) infra lineas:

vel fertilior liquidis cum cet.

2) *Correctiones.*

Menda scripturae a librario correcta forsitan non inutile sit adferre. Fieri enim potest, ut ex eiusmodi rebus eliciatur aliquando aliquid de codicum cognatione.

1) Ita in codd. ceteris scribitur.

- a) In rasuris scripta (oblique [ita] ducentur literae quae rasuras suppleant):

I, 1, 44 *Scilicet et solito*

uel aereo

7, 15 *ex ethereo*

mv

8, 29 *Munera*

10, 8 *scyphus*

II, 2, 21 *ploremque* (erasum est f)

IV, 1, 32 maiores *maius* decus

9, 1 Scis ≡ iter

- b) Reliquae correctiones hae sunt (omissis nonnullis, ubi apertus est lapsus calami, ut »tetitigisse» et eiusmodi)¹⁾:

I, 1, 44 *foro thoro* — 5, 41 *adiumentum* — 8, 19 *fruges*

deuinctum

messes traducit — 46 *domum novam* — 51 *rustica*

scutica

— 9, 31 *uebas* — 57 *sua* — 10, 61 *febris* — 63 *uel* —

iura

tuo

mem

uel²⁾

II, 1, 51 *Duxit*, 2, 8 *mediamque in madeatque corr*

— 12 *de didicesse* — 21 *ploremque in marg: pro-*

b a³⁾

lem 3, 31 *cui nc cura sua puelle est* — 64 *focos*

locos — 4, 28 *tingit aquam ovem* — 49 *placidus*

a

e

— 5, 73 *turbas* — 6, 45 *puellas*

tubas

tabellas

in

IV, 1, 53 *excluditur* — 107 *bellis* et in margine *testis*

— 2, 24 *uiro thoro* — 6, 12 *opes amor.*

- 3) Omissa initio, postea in margine a librario inserta sunt haec verba⁴⁾:

I, 3, 44 *certis* — 4, 58 *tener* — 5, 47 *nocuere* —

1) Ea quae inter lineas inserta sunt minoribus literis sunt exarata, excepto eo quod est *tabellas* II, 6, 45.

2) Cfr p. 32.

3) Signa transpositionis.

4) Apposito signo quodam omissionis.

4) Explicationes et adnotationes variae

a) caractere literarum minore

α) inter versus factae:

uentus Cantus magicus

I, 1, 47 auster — 8, 19 Cantus

β) in margine exstantes:

In margine semper iterum inveniuntur elegiarum inscriptiones, iisdem verbis et iisdem fere compendiis expressae, quibus usus est rubricator.

Adnott. reliquae marginales hae sunt:

- ad. v. I, 3,35 Etas aurea
- » 54 Epitaphium ipsius tibulli
- » 91 Qualiter debeat esse amica deductu(?) amantis, qui diu absens fuit
- » 8,19 Quid possint cantus magici
- » 29 Nota bene
- » 31 Quam facete
- » 9,51 Quam dignam penam imprecatur penitentibus venerem auro
- » 10,45 Qualis sit pax

b) caractere eodem, quo contextus (in margine solo)

- ad. v. III, 2,29 Epitaphium ligdami
- » 4,20 Sompnus tibulli
- » 31 et 51 Comparacio
- » 41 Quam apte
- » 61 In mulieres
- » IV, 1,152 Ouidius
- » 180 Valgius poeta
- » 206 pitagore sententia

III.

Comparantur
U et F.

Efficitur ex iis quae supra diximus, ut, si quis de cognitione codicis cuiusdam Tibulliani instituere velit quaestionem, primum comparandum sit fragmentum CUIACII (F).

Et primo iam obtutu facile apparebit, nullum esse inter F et U cognationis vinculum. Omnibus enim locis, ubi dissentiunt F et ceteri, U cum his contra F facit¹⁾.

Comparantur
U et Fris.

Deinde excerpta Frisingensia (*Fris.*), in comparisonem vocabuntur, quippe quae et auctoritate et aetate proxime ad F accedant.

Neque cum his, ubi singulares exhibent scripturas, conspirat U, nisi uno hoc loco I, 7,45 (corimbis U *Fris.*; chorimbis Am V; de cett. nihil constat; corymbis edd.). Quae similitudo quam nullius sit momenti, quis est, quin intelligat?

Nihil ergo commune habet U cum duobus his, ut antiquissimis, ita optimis criseos Tibullianae auxiliis.

Comparantur
U et Par.

Tum ad excerpta Parisina (*Par.*) nos convertamus. Atque ita hanc instituemus comparisonem, ut non solum singulares Parisinorum lectiones, sed etiam quas habent cum Guelferbytano communes, respiciamus. Quod quibus de causis fiat, ex iis quae supra dicta sunt apparet.

Et plerumque cum codd. integris contra *Par.* conspirat U. Hos sive octo sive decem inveni locos, ubi cum *Par.* aut solus aut comite G faciat U:

I, 1,49 *sit*²⁾ U *Par.* G si Am V

2,95 circumdedit U *Par.* *circumterit* Am V G, circumstetit

V mg m2 e circumstitit d

1) Nisi quod uno vel altero loco propriam habet scripturam.

2) Literis *oblique* ductis editionum LACHMANNI, MUELLERI, BAEHRENSII consensum significatum volui.

- 3,69 Thesiphone *Par. p* Thesiphone **G** Tesiphone
Par. n V Tesyphone **Am** *Tisiphone*
 [87 At **U A?** *Par. M Ac Am V G L B*].
 II, 1,43 tum **U** *Par. B* tunc **Am V G**
 45 aurea **U** *Par. G* antea **Am V**
 49 ingerit **U G**¹⁾ *Par. ingerat* **Am V**
 3,41 obsidere **U G** *Par. obsistere* **Am V**
 [III, 6,13 ferocēs **U** feroces **G** *Par. ferocem*]
 IV, 1,103 seu victum **U** seu vinctum *Par.*, seu iunctum
 codd.

seiunctim coni. SCALIGER.

Unum statim seiungere possumus locum, v. I, 3,69, ubi in modo scribendi vocabulum Tisiphone res consistit, nam qualis fuerit LACHMANNI codicum scriptura, non pro certo constat.

Tum monendum est e vv. I, 3,87; II, 1,43 nihil fere posse concludi. *At* et *Ac* facile commisci atque inter se permutari posse, apparet. Scripturam quae est *tum* consita pro *tunc* consita (II, 1,43) nullius esse momenti concedent quicunque perscrutandis codicibus vel minimam dederunt operam. Adde, quod in versu consequenti atque in eodem paulo ante *Tunc* exhibet **U** cum ceteris, *Par.* autem *Tum*.

Reliquos septem locos si examinaveris, rectam codicem **U** cum *Par.* atque **G** scripturam quater praeber, ceteros codd. corruptam videbis. Quare e Parisinis emendatiores recepisce scripturas librarium eius codicis, cuius exemplar est **U**, non aliter atque in codice **G** factum esse iam constat, prona est coniectura.

Neque hanc sententiam refellunt tres illi loci (I, 2,95; III, 6,13; IV, 1,103) ubi communes **U** cum *Par.* habet errores. Vitia virtutum in loco non unus posuit hic libra-

1) Sed in hoc *it* ex *at*, ut videtur, corr.

rius. Immo confirmat sententiam nostram v. III, 6,13, quo haud scio an ea moveatur suspicio, varias e *Par.* scripturas margini codicis originalis fuisse adscriptas, quarum alias secutus, alias aspernatus sit, librarius. In hoc verbo (ferocem) exarando videtur bene mutasse consilium.

Comparantur
codices
integri.

Examen codicum integrorum facere iam est tempus. Et primum codices **BAEHRENSIANI** in crisin vocentur.

E quibus de uno **G** facillimum est iudicium. Nullam inter hunc et **U** nostrum intercedere cognationis rationem tum e scripturis innumeris colligi potest, quas cum familia **Am V** contra **G** habet **U**, tum ex aliis rebus, quarum, ne multus sim, nihil nisi haec adferam:

- 1) Carmen IV, 12 versum III, 6,64 in **U Am V** sequitur, non sequitur in **G**.
- 2) Ordinem conferre licet versuum IV, 1,39—47, quem talem praebet **G**: 45—47; 39—44, huiusmodi autem **U Am V**: 39—47¹⁾.

Seiuncto igitur codice **G** ad propiorem familiae **Am V** societatem conciliatur Upsaliensis. Iam est videndum, utri horum librorum similior sit.

Ac si titulos et singulorum carminum atque librorum inscriptiones respexerimus, ad utrum referri debeat, nonnihil esse poterit controversiae. Tum enim ad **Am**, tum ad **V** propius accedunt, ut tertium quoddam communis librorum **Am V** archetypi arguere interdum videantur apographon. Inscriptionum tabulam infra proponam (p. 51).

Singulas si examinaveris scripturas multo magis ad codicis **Am**, quam Vaticani similitudinem comparatum esse **U** nostrum, apparebit.

1) In titulis et inscriptionibus conferendis non est, cur tempus teratur. In **G** enim hae sunt a manu recentiore insertae. (Prorsus nulla inter eas et familiae **Am V U** inscriptiones similitudo).

Ut certior fiat cognatio, quam habere suspicor U cum U V cor
 Am, eps eruemus locos atque explicabimus, ubi contra Am
 inter se congruunt U atque V:

	U V	Am
I, 2,10	furtum ¹⁾	<i>furtim</i>
3,12 et 17	omnia	<i>omina</i> ²⁾
6,12	nunc	<i>tunc</i>
72	Immerito	Inmerito
7,55	<i>succrescat</i>	subcrescat
9,49	flama	<i>flamma</i>
10,21	unam	uua
II, 1,12	externa U ex hesterna V	<i>hesterna</i>
, 24	ex omiserunt U V ³⁾	<i>ex</i>
5,20	substinuisse	<i>sustinuisse</i>
III, 5,24	chymer.	chimer.
IV, 1,18	<i>dicat opus</i>	dictat opus
56	neptunus ⁴⁾	neptumnus
170	Hinc	Huic
181	ocia	<i>otia</i>
11,3	Ah	Ha
13,15	Hec	Hoc

Quos locos omnes -- tribus exceptis (I, 2,10; 6,12; II, 1,24) — minoris esse momenti, mihi facile concedetur. Nam si quis vv. IV, 1,18 atque 56 commemoret, monebo, in altero eorum facilem fuisse ex eo quod est *dictat* in *dicat* emendationem, in altero autem id quod est *neptunus*, ut lectionem faciliorem, ex Ambrosiano illo *neptumnus* oriri potuisse.

1) Sed corr V m 2.

2) 3,17 omine dirō coniecit B.

3) Videtur explevisse lacunam V m 2.

4) i suprascr. V m 2.

Ac ne in versu quidem I, 2,10 — ut graviores illos locos examinemus — negandum est fieri potuisse, ut corruptela quae est *furtum* in Upsaliensi ipso sine ulla Vaticani communicatione orta sit, praesertim cum multam eiusmodi labem traxerit ille (ex. gr. I, 6,79 *tellus* pro *telis*; II, 4,29 *puellas* pro *puellis*; IV, 1,122 *annus* pro *anni*). Adde, quod inter *um* et *im* similitudo est formae ipsius atque scripturae.

Alterius loci I, 6,12 ad vim minuendam nonnihil valere puto, totam rem in litera initiali consistere, quam confundere et permutare facilius erat¹⁾.

Restat II, 1,24, cuius difficultas non negabitur. Ad eum explicandum mox redire in animo est.

Omissis his 17 locis plerumque cum **Am** solo facit **U**, nisi quod cum **G** communes paucas, nonnullas etiam proprias habet scripturas.

U Am contra
ceteros.

Totam codicum **Am** et congruentiam exponere supersedeo, ne infinita succrescat enumeratio. Delectus tamen graviorum locorum, ubi cum **Am** solo facit **U**, iam proponetur:

	U Am	V G
I, 1,19	felices	<i>felicis</i>
2,97	dedita L. M.	debita B.
4,44	amiciat	annutiat
53	cum	tum V tunc G
56	uelit	<i>uolet</i>
5,2	sortis	<i>fortis</i>
45	nereisque	nereis quæ (=ae)
8,2	leuia	<i>lenia</i> V ²⁾ lenia G (e=ae)
10,41	at (<i>Par.</i>)	ut V aut G
II, 1,22	<i>Ingeret</i>	Ingerat

1) Cfr ea quae supra dicta sunt de H et N literis confusis p. 29.

2) Si BAEHBENSII silentio est confidendum.

23	satiri	satyri V. <i>satyri</i> G
67	quoque inter agros	quoque inter greges V <i>interque greges</i> G
74	Limem	<i>Limem</i>
3,12	cithera	cythera (ex cythara corr.) V <i>cithara</i> G ¹⁾

75 Versum hunc (suppositivum):
O utinam ueteri peragrantes more puelle
U et Am²⁾ soli (etiam si LACHMANNI codices
respicimus) habent.

5,76 amnis annus

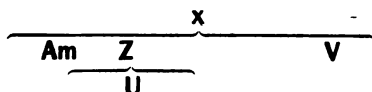
112 reperire L. M. reperisse B.

III, 6,26 sentiat (Plant.) sentiet

IV, 1,108 iapigie iapuglae V iapidie (= ae) G

Magnam praeterea verborum copiam adferre possum
quorum in modo atque consuetudine scribendorum contra
ceteros codices congruunt U et Am. Sed longum est om-
nia enumerare.

Quamquam propius ad codicem Am accedere videmus Stemma c
cis U.
Upsaliensem nostrum, non tamen desunt, quae impediunt, ne
de illo descriptus esse credatur. Inscriptiones nonnullae³⁾ et
omissio illa, de qua supra mentio est facta⁴⁾, ne alia proferam,
me commovent, ut potius existimem, Upsaliensem exemplar
esse familiae cuiusdam, cuius pater et archetypus (Z) fra-
ternitatis vinculo cum Ambrosiano fuerit coniunctus, certiore
tamen et propiore quam V, ita, ut stemma evadat hoc:

1) Si BAEHRENSII silentio est confidendum.

2) Adscripsit margini codicis Am hunc versum manus altera quidem,
sed non multo — ut BAEHRENSIO videtur — recentior.

3) Cfr. p. 55 ss.

4) v. I, 1,24. Cfr. p. 39, 40.

compara-
codicibus
mannia-
nis.

Quaerat quispiam, quam ob causam in comparisonem non sint vocati codices LACHMANNI. A nobis quidem multum comparati sunt neque indiligenter, sed desideratur — ut iam diximus — eorum accuratior et plenior apparatus.

Nam in re tam obscura, quam fuit haec codicis U collatio, non suffecerunt quae attulit LACHMANN. Quam in lubrico res posita sit, ex his congruentiae tabellis apparebit¹⁾:

a) U A contra ceteros:

I,	7,53	dum ²⁾	<i>dem</i> B C
	8,38	figere	<i>figere</i>
	43	tum L M	tunc B C Am V B nunc Par. G
		scutica ³⁾	
	51	rustica U	rustica Apr sentica C V sentita B Am V <i>mg. m. 2, sontica</i> Ar G <i>Fris.</i>
	9,60	quam	<i>vel</i> B C
II,	3,42	ovem M	ove B o d Am V G Par. L B oves e
		innumeram M	innumera B o d Am V G Par. L B innumeras e
	53	Ille	<i>Illa</i>
III,	6,2	Sic edera semper ²⁾	<i>Semper sic edera</i> B C
	11	recuset ⁴⁾	recusat B C P Am V G
	58	temperat	<i>temperet</i>
IV,	1,32	futurus ⁴⁾	<i>futuris</i> B C P Am V G

1) Collatus est et LACHMANNI apparatus et BAEHRENSII.

2) Incerta est Eboracensis scriptura; signum dubitationis posuit LACHMANN.

3) *scutica* sine dubio e *sentica* ortum; cfr p. 50.

4) Ita habent etiam ALDI et SCALIGERI editiones (cfr L.)

- 94 leuius *breuius* B melius C
 184 dictantes *ditantes*
 3,3 pectora pectore B C Am V G
 praelia F
 14,3 carmina (Apr) *crimina*
- b) U B contra ceteros:
- I, 3,86 pleno *plena*
 10,51 elutoque uehit *e lucoque uehit*
 et lucoque uehit d
- II, 1,25 uides *viden*
 rudem o
 49 aluo *alveo*
- III, 4,2 proxima U pexima B *pessima*
 6,57 Nayada U Naiada B Nayda V
 Naida C
 59 te *ego*
- IV, 1,19 immensum¹⁾ *immenso*
 2,24 nostro *vestro* A C
- c) U C contra ceteros:
- I, 7,22 habundat U abundat C habundet V
 abundet ec
 8,29 nec L M ne A B Am V G B
 45 tum L M tunc A B Am V B nunc Par. G
- II, 3,75 uina U iura C rura A B
- III, 2,1 carumue *carumque*
- IV, 1,97 uelit *cita*
 102 concurrat seu currat P *decurrat*
 195 obsistere²⁾ *subsistere* A B ec F Am V G

1) aliter: immensum P.

2) Velim notes, »solus obsistere» non difficulter ex »solus subsistere» oriri potuisse.

210 In quocunque **U** In quodcunque **O** In quemcumque

A B Am V G Quandocunque **F L**

M cum quemcumque **B**

2,6 lampades *lampadas*

Restat, ut de propriis codicis **U** scripturis mentionem faciam.

U solus Omissis iis, quos librarii meros errores et menda esse apparet, haec fere sunt¹⁾:

U solus ceteri

I, 1, 43 Parua seges satis: satis est requiescere lecto **U**

P. s. satis est, satis est r. l. Ar Am Vm2 G

P. s. satis est r. l. V

P. satis mensa est, s. e. r. l. A P g

P. seges satis est uno r. l. Par.

2,2 Occupet et²⁾ *occupet ut*

25a annuus *anxius Am V G L M in-*
citus B (coniectura BAHEHENSII)

28 Quaslibet *Qualibet*

iuuat **P** *deceat*

35 Non *Ne B o Am Heu de Neu*

39 quicunque l. f. *fuert quic. l.*

54 iter ditis³⁾ *ter dictis*

57 iam *nam*

59 namque *nempe*

3,22 sciet *sciat*

23 tibi *mihi*

59 caros *choreae*

61 compta *culta*

63 Et *At A d e V L M Ac*
Am G B. Hac B o Hic
Itali

1) Ceterorum codicum, editionumque LACHMANNI, MUELLERI, BAHEHENSII scripturas in comparationem vocavi.

2) Occupet et facile erat incuria scribere.

3) Cfr p. 49.

4,7	pubes	<i>proles</i>
55	post auferet ipsa ro- ganti	mox auferet ipse roganti A o Am V G ; post affe- ret ipse roganti B post auferet ille volenti d e offeret P ¹⁾ <i>mox offeret ipse</i>
59	Tu iam	Iam tu A B o e Am V G Iam tua d At tibi P . At tua L. B. At tu M .
5,5	liceat	<i>libeat</i>
40	Destituit domine de- seruitque uenus	Admonuit d. destituitque v. d e <i>Adm. d. deseruitque</i>
69	rides	uinces e nunc es
6,31	me dicere ²⁾	me nunc dicere d e <i>me iam dicere</i>
48	deum	<i>deam</i>
71	ducaque ³⁾	ducarque e g P L M ducorque A B o d Am V G ducatque BAEHRENS.
7,63	celebrate	<i>celebrande</i>
8,17	Non-non	<i>Num-num</i>
29	dat	<i>det</i>
59	quouis	<i>quamuis</i>
78	cupias	<i>cupies</i>

1) Quod hoc loco *at feret* a LACHMANNO propositum esse dicit BAEHRENS, eum fefellit opinio. Nam in textum suum *offeret* illud PUCCHII recepit LACHMANN, in notis criticis adiciens, scripturam codicum, quae est *offeret*, ex *at feret* sibi videri ortam.

2) Ex hoc loco haud scio, an concludi possit, vetustiore[m] meliorem-que originem, quam ceteros, arguere Upsaliensem, quippe qui lacunam servaverit, quam variis modiis ceteri supplere conati sint (me . . . dicere.)

3) Si quaedam esset in codice **U** auctoritas, hac scriptura confirmaretur BAEHRENSII coniectura.

9,17	totiens	<i>quotiens</i>
25	promisit leua uel ministro magistro	permisit leua ministro A o e › lena › lib.Statii(cfr L) › lene › B d e mg V m2 L B › leue › Am V › saepe › P Itali › vela › coni.SCALIGER › lora › › SANTENIUS › frena › › HUSCHKE › lingua › › RIGLER, M. › nonne › › LACHMANN
37	fallere non docui	<i>at non ego fallere doctus</i>
63	queat nullam	<i>nulla queat</i>
80	gerat bella	gerat regna d geret regna
10,11	belli non	uulgi nec Am V G L dulcis nec coni. HEINSIUS, M B
49	ad tristia duci	<i>at t. duri</i> ac t. duri C
II, 1,25	Et uentura	<i>Euentura</i>
3,55	media	<i>India</i>
62	Persoluet	<i>Persoluat</i>
78	miseram	<i>miserum</i>
80	me omisit U	<i>me</i>
4,1	dominamque video p.	<i>video d. p.</i>
4	Ut ¹⁾	<i>Et</i>
	remittat ¹⁾	remittet A B d e P Am V G <i>remittit o</i>
11	verbia ²⁾	<i>umbra</i>

1) Haud scio an veram hoc loco servet U scripturam Et facile fuit pro Ut inserere, praesertim cum Et in versu consequenti exstet.

2) ^o ubia ex ūbra corruptum censeo. Signum enim illud (e) er vel re vel r significare solet

5,82	omnis	<i>annus</i>
102	uentis	<i>uotis</i>
115	Et	<i>Ut</i>
III, 1,28	Auferat	<i>Auferet</i>
2,8	tot superesse ¹⁾	<i>taedia nata</i> Am V t. nota
		V _{m2} G
11	inculta	<i>incompta</i>
3,1	flammiis	<i>uotis</i>
7	ne	<i>ut</i>
31	capiant	<i>cupiant</i>
37	Et	<i>Me</i>
4,2	proxima	<i>pexima</i> B <i>pessima</i>
6	uicis	<i>viris</i>
17	euersa	<i>emersa</i> A B o Am V
		<i>emensa</i> V _{m2} mg d e
		<i>dimensa</i> G
		<i>demensa</i> con. BAEHRENS
31	uirgo primum	<i>primum uirgo</i>
35	Iam ²⁾	<i>Ima</i>
		Lima d e pr.
		Iamque G
46	norant	<i>norunt</i>
47	<i>euique</i>	<i>cuique</i> ³⁾ Am V
		<i>cuiusque</i> G
		<i>cuicunque</i> B
		<i>aeuique</i> g
50	canit	<i>ferat</i> libri cett.
		<i>feram</i> BROUKHUSIUS

1) Ita etiam »in codice ALDI« teste P. legitur.

2) Apparet, *Ima*, in *Iam* corruptum, postea, ut metro succurreretur, *Iamque* factum esse.

3) Facilis fuit mutatio ab *eui* in *cui*. *Cuique* in *cuicunque* metri causa: consulto mutatum, notes.

51	mihi	<i>tibi</i>
73	recuses	<i>recusas</i>
85	temet temet	<i>te nec</i>
5,28	iam	<i>sed</i>
6,5	Carpe	<i>Care</i>
16	Vincit	<i>Vicit</i>
24	turba	<i>praeda</i>
32	seuera	<i>serena</i>
59	capiant	<i>fugiat</i> » Plant.
		fugiet B G
		fugiet V
		fugit e Am
IV, 1,109	deiectus	<i>disiectus</i>
126	Q. e. r. p.	Q. r. p. e
173	confoditur	confunditur A B C Am V
		confunditur G
		confunditur » Plant. (B) » cum ALD.
		SCALIGER » (L)
		conscinditur g
2,3	Hec	<i>Hoc</i>
		Sed A
15	carnis	<i>caris</i>
4,12	memoranda	<i>numeranda</i>
18	credula verba canit	<i>cr. turba sedet</i>
20	seruatos	<i>seruato</i>
9,4	sorte	<i>forte</i>
13,17	munera	<i>pignora</i>
21	uolo	<i>uoles</i>

Antequam huic capiti finem impono, facere non possum, quin locos quosdam commemorem, unde textus historia paululum illustrari mihi videtur.

Explican
varietate
quaedar
scripturae.
tus histor
illustrant

I, 2,7 domini UBc Am VG
 dominae Ade LM
 domitu BAEHRENS

Sine dubio edd. cum codd. Ade rectam servant lectionem. Nihil hoc loco, nisi quo modo ortus sit error ille *domini*, quaerere in animo est. Monachum quendam, qui hoc verbum descripserit, ita sensisse credo: »ianua difficilis, Domini (= Dei) te verberet imber!»

I, 2,54 iter ditis U
 ter dictis codd.

Scripturam Upsaliensis, quamquam non digna est, quae defendatur, non sine ullo sensu esse credo. Intellige: iter Ditis (= Plutonis, mortis). *t* littera in *ct* saepissime depravatur, rarius *ct* in *t*.

I, 3,38 uentis UV_{m2} mg. G
 uetus Am
 ueteris V

Iuvat hoc loco distincte cernere, quo pacto paulatim irrepserit corruptela. Id quod est *uentis* saepissime ita scribitur: *uētis*. In Upsaliensi hoc loco incuria ita exstat: *ue'tis*. Hoc autem signum ' facile cum alio quodam, quod literis *er* vel *r* respondet, confunditur. Ita facile est explicare Vaticanum vitium.

Cfr v. 50 mille repente uie UV_{m2} mg. GLB
 mille reperte ui(a)e d Am V
 multa reperta uia Vat. 4. (Cfr L et B) M

Etiam hoc loco Upsaliensis habet ambiguum illud
(repe'te).

I, 6,40 Effluit (A B c) Am V G L
 Et fluit U d e M B

Quamquam optimorum codicum auctoritate scriptura, quae est *Effluit*, confirmari videtur, recte tamen BAEHRENSIUM et ante eum MUELLERUM *Et fluit* in textum recepissee censeo. Facile enim intelligemus, quo modo ortum sit vitiosum illud *Eff*, si consequens verbum *effuso* consideraverimus.

I, 8,7 Pessime U
 Desine codd.

Non difficilis est explicatio huius vitii. Ita enim scribebantur literae D et P, ut prona esset earum permutatio.

I, 8,51 ^{scutica}
 rustica U
 sontica A, Fris. G R
 sentica C V
 sentita B Am V_{m2} mg.
 rustica Apr.

Primum apparet, *scutica* pro *sentica* vitio positum esse. Tum usque ad absurdum illud *rustica* ita processisse errorem censeo:

sontica
—
stica
stica
(ru)stica.

Additamenta.

I.

Repraesentantur plenae singularum carminum inscriptiones:

- I, 1: Albij tibulli equitis insignis regia progenie nati poete illustrissimi forma cultuque corporis observabilis messale quem prae¹⁾ cunctis dilexit contabernalis equitanico bello donis militaribus summa cum laude praediti iudicio doctorum hominum praesertim quintiliani inter poetas elegos principatum obtinentis liber incipit. elegantissimus floruit sub octaviano augusto sub quo etiam²⁾ erat uirgilius. catullus. propertius. ovidius. oracius. cicero. uarro. salustius. lucius ualerius. gallus. pollio etc. Incipit.
- 2: Conqueritur ianuam esse clausam et quod amasia malis utatur blandiciis.
- 3: Ad messalam conqueritur quod apud vaccas egrote laudat etatem primam et domum educendum ad eliseos campos ait. pulchrum.

1) *ae* compendio quodam expressit librarius (\bar{p}).

2) *etiam*, initio omissum, postea a librario supra *erat* insertum est.

- 4: Ad priapum de amoribus puerorum. et execratur pecuniam pro uenere petentes.
 - 5: Conqueritur quod cum pro amica uota fecerit alter eam teneat et quod nec iunone nec uenere potuerat amori mederi et de ianua execratur.
 - 6: Conqueritur ad amorem quod delia amet alium et uirum admonet quod sibi non credat et laudat delia matrem.
 - 7: Gratulatio de victoria messale contra eqtanos.
 - 8: Conqueritur de pholoe dilecta a maratho exortans ad concubitum cum puero.
 - 9: Dilecti pueri fidem precio corruptam conqueritur dicens multa in eum.
 - 10: Detestatur bella laudans etatem primam et pacem.
- II, 1: Albii tibulli liber primus explicit incipit 2us de agri illustracione. Et ngr ē adeunt
- 2: Ad chori de uotiuo sacrifico sua natal incipit
 - 3: De puella in agro posita ad cornutum conqueritur: et quod puelle diuitibus precio concurrant.
 - 4: Conqueritur de nemesi quod sit amoris uinculis innodatus quodque non prosint muse sed premia poscat amasia et poscentes premia execratur.
 - 5: Inuocacio phebi et eius laus incipit
- 5a (v. 39): Sibille uaticinium de enea et urbe romana signaue que ventura erant et lauri pronostica festa palati refert domum nemesi.
- 6: De amore in miliciam profectus rogat nemesim et detestatur lenam ad nomen erat phime.
- III, 1: Explicit liber secundus incipit tercius ad neeram amasiam suam
- 2: De amoris desiderio conqueritur ligdami nomine et optat puero mittere neeram. In huiusmodi nomine ligdami.

- III, 3: Ad neeram amicam suauiissimam
 4: De lusione somnii in quo sibi phebus de neera uaticinatus est? dicit
 5: De se egrotante conqueritur
 6: Alloquitur bachum tandem reuertitur ad neeram
 6a (v. 33): De neera conqueritur
- IV, 1: Ad laudem messale principis maximi
 2: Sulpie laus adeum martem
 3: Supplicia ad cherintum de venacione dimittenda
 4: Ad phebum pro cherinto egrotante
 5: , ,
 6: Ad cherintum de eius natali atque demum oratio ad venerem
 8¹⁾: Supplicia messale
 7¹⁾: Gratulatio ad venerem pro amore obtento
 9: Iunoni puellam commissam precatur
 10: De sulphicia lege
 11²⁾: Ad cherintum
 13: Ad puellam suam
 14: Tetrasticon de infamia sue puelle
 Subscriptum est: Et sic est finis tibulli & γ.

Inscriptionum harum octo in codice **V** occurrunt, in **Am** tredecim.

1) Septimam antecedit octava elegia. (Cfr. p. 32).

2) Cum hoc carmine in unum iuncta est et cohaeret elegia duodecima.

Reliquae in neutro exstant; sunt tamen familiae **Am** inscriptionibus consimiles: Rationem reddit haec tabella:

U V	U Am	U solus
I, 4	I, 4	I, 1
6	6	2
7	7	3 ad Am proxime ac
II, 5a	8	5 » »
III, 4	10	9
IV, 4	III, 1	II, 1
8	4	2 ad V protime acc.
14	6a	3 ¹⁾
	IV, 3	4
	4	5 ad Am ace
	8	5a ad V
	11	III, 2
	14	3
		5
		6
		IV, 1
		2
		6
		7
		9
		10
		13

1) De codice **V** hoc loco non constat.

scripturae varietatem

Variae lectiones.	I
1 <i>congerat</i> ¹⁾	L
conserat	
conferat	
2 magna	
multa	L
5 uite ³⁾ (= vitae)	L
uita	
6 <i>meus</i>	L
meum	
<i>assiduo</i> ⁴⁾	L
exiguo	
7 <i>seram</i>	L
feram	
11 <i>ueneror</i> ³⁾	L
o	
uenerer	
12 florida	L
florea	
13 pomum	L
donum	
14 agricolae ³⁾ -deum	L
agricolam — deum	
agricolae — deo	
15 <i>sit</i>	L
fit	
17 <i>tenetur</i>	L

Variae lectiones.	L. B.
55 uinctum ¹⁾	L. B.
uictum ¹⁾	
59, 60 Et	
Te	L. B. ²⁾
63 <i>duro</i>	L. B.
dura	
64 <i>Vincta</i>	L. B.
Iuncta	
nec	L. B.
neque	
66 <i>non</i>	L. B.
nec	
67 Tu	L.
Tum	B.
68 <i>teneris delia parce</i>	L. B.
teneris parce	
70 <i>ueniet</i> ¹⁾	L. B.
venerit	
adooperata	
adoperta	L. B.
adoperte	
71 <i>subrepet</i>	L. B.
surrepet	
<i>iners</i>	L. B.
mors	
nec	B.
neque	L.
<i>decebit</i>	L. B.
licebit	
72 capito (o pro e?)	
capite	B.
capiti	L.
73 poste	
postes	L. B.
posses	
74 inseruisse	L.
conseruisse	B.
dum seruuisse	
77 <i>composito</i>	L. B.
compositos	
78 Dites despiciam	
Despiciam dites	L.